

TĂNG CƯỜNG CHUYỂN GIAO CHO TỔ CHỨC, CÁ NHÂN THỰC HIỆN DỊCH VỤ HÀNH CHÍNH CÔNG TRONG LĨNH VỰC TRỢ GIÚP PHÁP LÝ

★ THS TRINH THỊ THANH

Cục Trợ giúp pháp lý, Bộ Tư pháp

- **Tóm tắt:** Dịch vụ hành chính công trong lĩnh vực trợ giúp pháp lý bao gồm nhiều thủ tục lâu nay do Nhà nước đảm nhận. Đánh giá khả năng chuyển giao cho các tổ chức, cá nhân trong xã hội thực hiện nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công nói chung và trong lĩnh vực trợ giúp pháp lý nói riêng có ý nghĩa quan trọng trong việc xác định vị trí, vai trò của Nhà nước và xã hội trong cung cấp và quản lý nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công. Trên cơ sở đó, tìm ra được các giải pháp để tăng cường khả năng tiếp cận nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công trong lĩnh vực trợ giúp pháp lý.
- **Từ khóa:** dịch vụ hành chính công, trợ giúp pháp lý.

1. Khái quát về nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công trong lĩnh vực trợ giúp pháp lý

Dịch vụ hành chính công là dịch vụ liên quan đến hoạt động thực thi pháp luật không vì mục tiêu lợi nhuận, do cơ quan nhà nước, cá nhân có thẩm quyền quản lý hành chính nhà nước hoặc cơ quan, tổ chức, cá nhân được ủy quyền thực hiện nhằm cung cấp thông tin, ban hành quyết định hành chính thực hiện giải quyết thủ tục hành chính, dịch vụ công cho cơ quan, tổ chức, cá nhân theo quy định của pháp luật. Mỗi dịch vụ hành chính công gắn liền với một thủ tục hành chính để giải quyết hoàn chỉnh một công việc cụ thể liên quan đến tổ chức, cá nhân. Hiện nay, các văn bản quy phạm pháp luật về dịch vụ hành chính công được quy định rải rác trong hệ thống pháp luật và đã có những tác động tích

cục trong quản lý, điều hành đối với các cơ quan hành chính ở trung ương và địa phương; vừa tăng cường kỷ cương hành chính, vừa từng bước tháo gỡ vướng mắc, khó khăn cho các ngành, các cấp trong quản lý hành chính nhà nước; góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng - an ninh, cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia trong điều kiện hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng.

Trợ giúp pháp lý là một dịch vụ công, cung cấp dịch vụ pháp lý miễn phí cho người được trợ giúp pháp lý trong vụ việc trợ giúp pháp lý theo quy định của Luật Trợ giúp pháp lý, góp phần bảo đảm quyền con người, quyền công dân trong tiếp cận công lý và bình đẳng trước pháp luật. Hoạt động trợ giúp pháp lý còn góp phần

Trợ giúp pháp lý cho đồng bào dân tộc thiểu số _ Ảnh: IT

nâng cao chất lượng của quá trình cải cách tư pháp ở Việt Nam hiện nay. Theo quy định của Luật Trợ giúp pháp lý thì Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về trợ giúp pháp lý và Bộ Tư pháp được giao là cơ quan đầu mối giúp Chính phủ thực hiện quản lý nhà nước về trợ giúp pháp lý; Nghị định số 123/2016/NĐ-CP ngày 1-9-2016 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ, cơ quan ngang Bộ; Bộ là cơ quan của Chính phủ, thực hiện chức năng quản lý nhà nước về một hoặc một số ngành, lĩnh vực và dịch vụ công thuộc ngành, lĩnh vực trong phạm vi toàn quốc; Nghị định số 96/2017/CP-NĐ của Chính phủ ngày 16-8-2017 quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Tư pháp; Bộ Tư pháp có chức năng quản lý nhà nước các dịch vụ sự nghiệp công trong các lĩnh vực thuộc phạm vi quản lý nhà nước của bộ (trong đó có trợ giúp pháp lý). Xuất phát từ nhu cầu quản lý, trong trợ giúp pháp lý có một số dịch vụ đáp ứng được các

tiêu chí, đặc trưng của dịch vụ hành chính công và cũng có những nhiệm vụ liên quan đến việc thực hiện thủ tục hành chính giúp Bộ trưởng Bộ Tư pháp thực hiện quản lý nhà nước.

Việc xác định rõ các nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công thuộc phạm vi quản lý nhà nước có ý nghĩa quan trọng trong việc đưa ra các nhóm giải pháp nhằm tạo thuận lợi cho người dân thực hiện các quyền của mình, đồng thời Nhà nước thực hiện chức năng quản lý nhà nước của mình. Các nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công thuộc phạm vi quản lý nhà nước trợ giúp pháp lý chính là các nhiệm vụ cụ thể liên quan đến việc thực hiện các dịch vụ hành chính công hoặc thủ tục hành chính do đơn vị mình trực tiếp thực hiện hoặc giúp Bộ trưởng thực hiện quản lý nhà nước. Như vậy, có những nhiệm vụ để thực hiện dịch vụ hành chính công, có những nhiệm vụ để thực hiện thủ tục hành chính do đơn vị mình trực tiếp thực hiện hoặc giúp Bộ trưởng thực hiện chức năng quản lý nhà nước.

Hiện nay ở Việt Nam có các nhiệm vụ và dịch vụ hành chính công liên quan tới trợ giúp pháp lý chủ yếu sau đây:

(1) *Nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính thực hiện trợ giúp pháp lý* (gồm thủ tục hành chính về thụ lý yêu cầu trợ giúp pháp lý; không tiếp tục thực hiện trợ giúp pháp lý và thay thế người thực hiện trợ giúp pháp lý trong trường hợp người được trợ giúp pháp lý yêu cầu do tổ chức thực hiện trợ giúp pháp lý thực hiện).

(2) *Nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính về hợp đồng thực hiện trợ giúp pháp lý* (gồm thủ tục hành chính lựa chọn, ký hợp đồng thực hiện trợ giúp pháp lý với tổ chức hành nghề luật sư, tổ chức tư vấn pháp luật và luật sư do Trung tâm trợ giúp pháp lý nhà nước thực hiện và Sở Tư pháp thực hiện).

(3) *Nhóm nhiệm vụ để thực hiện các dịch vụ hành chính công về đăng ký tham gia trợ giúp pháp lý* (gồm thủ tục hành chính cấp, thay đổi, cấp lại, chấm dứt giấy đăng ký tham gia trợ giúp pháp lý do Sở Tư pháp thực hiện).

(4) *Nhóm nhiệm vụ để thực hiện các dịch vụ hành chính công về thể cộng tác viên trợ giúp pháp lý* (gồm thủ tục hành chính cấp thẻ, cấp lại thẻ cộng tác viên trợ giúp pháp lý do Sở Tư pháp thực hiện).

(5) *Nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính về giải quyết khiếu nại về trợ giúp pháp lý* (gồm thủ tục hành chính giải quyết khiếu nại về trợ giúp pháp lý do người đứng đầu tổ chức thực hiện trợ giúp pháp lý, Giám đốc Sở Tư pháp thực hiện).

Các nhóm nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công thể hiện cụ thể như sau:

Thứ nhất, nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính thực hiện trợ giúp pháp lý:

Nhiệm vụ này tương ứng với các thủ tục hành chính về thụ lý yêu cầu trợ giúp pháp lý, không

tiếp tục thực hiện trợ giúp pháp lý và thay thế người thực hiện trợ giúp pháp lý trong trường hợp người được trợ giúp pháp lý yêu cầu, do tổ chức thực hiện trợ giúp pháp lý thực hiện. Nhiệm vụ này được quy định tại Điều 29 và Điều 30 Luật Trợ giúp pháp lý; Điều 33 Thông tư số 08 và Điều 5, Điều 6, Điều 9 Thông tư số 12. Luật Trợ giúp pháp lý năm 2017 và các văn bản hướng dẫn thi hành đã quy định rõ ràng giấy tờ, tài liệu nộp yêu cầu trợ giúp pháp lý, cụ thể quyền đề nghị thay đổi người thực hiện trợ giúp pháp lý và rút yêu cầu trợ giúp pháp lý của người được trợ giúp pháp lý. Đồng thời đã quy định rõ điều kiện thụ lý, nhằm nêu bật lên bản chất của trợ giúp pháp lý là vụ việc cụ thể liên quan trực tiếp đến quyền và lợi ích hợp pháp của người được trợ giúp pháp lý quy định tại Điều 7 và phù hợp với các quy định của Luật Trợ giúp pháp lý. Một trong những điểm mới của Luật Trợ giúp pháp lý năm 2017 là đã quy định trường hợp thụ lý ngay khi người yêu cầu chưa thể cung cấp hồ sơ theo quy định trong một số trường hợp cần thực hiện trợ giúp pháp lý ngay. Các quy định này đã thể hiện rõ nét quan điểm lấy người được trợ giúp pháp lý làm trung tâm, Nhà nước tạo điều kiện thuận lợi tối đa để người dân biết và thực hiện quyền của mình.

Thứ hai, nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính về hợp đồng thực hiện trợ giúp pháp lý:

Nhiệm vụ này tương ứng với thủ tục hành chính lựa chọn, ký hợp đồng thực hiện trợ giúp pháp lý với tổ chức hành nghề luật sư, tổ chức tư vấn pháp luật và luật sư do Trung tâm trợ giúp pháp lý nhà nước thực hiện và Sở Tư pháp thực hiện, được quy định tại khoản 2 và khoản 3 Điều 14 Luật Trợ giúp pháp lý, từ Điều 3 - Điều 13 Thông tư số 08. So với Luật Trợ giúp pháp lý năm 2006, nhiệm vụ lựa chọn, ký hợp đồng thực hiện trợ giúp pháp lý là một điểm mới của Luật Trợ

giúp pháp lý năm 2017. Thông qua nhiệm vụ này, Sở Tư pháp, Trung tâm trợ giúp pháp lý có thể ký hợp đồng với các tổ chức có điều kiện tốt nhất để cung cấp dịch vụ trợ giúp pháp lý, đồng thời khuyến khích hơn nữa sự tham gia trợ giúp pháp lý có chất lượng của các tổ chức, cá nhân trong xã hội. Có thể nói, với những quy định chặt chẽ này, Nhà nước đã thể hiện cam kết mạnh mẽ trong việc cung cấp dịch vụ pháp lý có chất lượng cho người nghèo, đối tượng chính sách và các đối tượng yếu thế khác trong xã hội.

Thứ ba, nhóm nhiệm vụ để thực hiện các dịch vụ hành chính công về đăng ký tham gia trợ giúp pháp lý:

Các dịch vụ này tương ứng với các thủ tục hành chính cấp, thay đổi, cấp lại, chấm dứt giấy đăng ký tham gia trợ giúp pháp lý do Sở Tư pháp thực hiện và được quy định tại Điều 15 và khoản 2, 3 Điều 16 Luật Trợ giúp pháp lý, từ Điều 19 - Điều 22 Thông tư số 08. Việc quy định các điều kiện tối thiểu theo Luật Trợ giúp pháp lý và các văn bản hướng dẫn thi hành khi tham gia trợ giúp pháp lý nhằm góp phần nâng cao chất lượng dịch vụ do các tổ chức đăng ký tham gia cung cấp cho người được trợ giúp pháp lý.

Thứ tư, nhóm nhiệm vụ để thực hiện các dịch vụ hành chính công về thể cộng tác viên trợ giúp pháp lý:

Các dịch vụ này tương ứng với các thủ tục hành chính cấp thẻ, cấp lại thẻ cộng tác viên trợ giúp pháp lý do Sở Tư pháp thực hiện và được quy định tại Điều 24 Luật Trợ giúp pháp lý và từ Điều 16 - Điều 19 Nghị định số 144. Với những điều kiện, thủ tục do Luật Trợ giúp pháp lý và các văn bản hướng dẫn thi hành đã chọn lọc những người có kiến thức pháp luật, kinh nghiệm thực tiễn và bảo đảm về mặt thời gian tham gia trợ giúp pháp lý để làm cộng tác viên trợ giúp pháp lý cung cấp dịch vụ có chất lượng cho người

được trợ giúp pháp lý, góp phần nâng cao vị trí, vai trò của công tác trợ giúp pháp lý trong xã hội.

Thứ năm, nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính về giải quyết khiếu nại về trợ giúp pháp lý:

Nhóm này tương ứng với thủ tục hành chính giải quyết khiếu nại về trợ giúp pháp lý do người đứng đầu tổ chức thực hiện trợ giúp pháp lý và Giám đốc Sở Tư pháp thực hiện. Khiếu nại trong hoạt động trợ giúp pháp lý là khiếu nại 4 hành vi trong quá trình thực hiện trợ giúp pháp lý, khác với khiếu nại quyết định hành chính, hành vi hành chính. Do đó, việc giải quyết khiếu nại trong hoạt động trợ giúp pháp lý theo Luật Trợ giúp pháp lý mà không áp dụng, trình tự thủ tục chung về khiếu nại.

2. Thực trạng chuyển giao cho các tổ chức, cá nhân trong xã hội thực hiện các nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công trong lĩnh vực trợ giúp pháp lý

Để đánh giá khả năng chuyển giao cho các tổ chức, cá nhân trong xã hội trong việc thực hiện các nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công trong lĩnh vực trợ giúp pháp lý, trước hết cần đánh giá nhu cầu của xã hội đối với các nhóm nhiệm vụ, dịch vụ này, cụ thể:

Nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính thực hiện trợ giúp pháp lý: Theo báo cáo năm 2013 của các địa phương thì người thuộc diện được trợ giúp pháp lý theo Luật Trợ giúp pháp lý năm 2006 trên toàn quốc là khoảng 23 triệu người/89 triệu dân số. Hiện nay, các địa phương đang rà soát diện người được trợ giúp pháp lý theo Luật Trợ giúp pháp lý năm 2017 để xác định nhu cầu trợ giúp pháp lý. Trong khi diện người được trợ giúp pháp lý theo Luật Trợ giúp pháp lý năm 2017 đã mở rộng từ 6 diện lên 14 diện người, do đó, nhu cầu trợ giúp pháp lý trong xã hội là rất lớn. Hiện nay, nhóm nhiệm vụ thực

hiện trợ giúp pháp lý do lực lượng Nhà nước và lực lượng xã hội cùng thực hiện. Đó chính là các Trung tâm trợ giúp pháp lý do Nhà nước thành lập và các tổ chức hành nghề luật sư, tổ chức tư vấn pháp luật, luật sư, cộng tác viên trợ giúp pháp lý. Việc huy động các nguồn lực xã hội tham gia vào hoạt động trợ giúp pháp lý tức là nhà nước khuyến khích sự tham gia của các tổ chức, cá nhân trong xã hội nhưng đây vẫn là trách nhiệm của Nhà nước và Nhà nước vẫn phải kiểm tra, giám sát chặt chẽ việc thực hiện trợ giúp pháp lý.

Nhóm nhiệm vụ về thủ tục huy động lực lượng xã hội tham gia trợ giúp pháp lý (bao gồm các nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính về: hợp đồng thực hiện trợ giúp pháp lý; đăng ký tham gia trợ giúp pháp lý; thể cộng tác viên trợ giúp pháp lý). Tính đến tháng 6-2018, trên cả nước có 4.028 tổ chức hành nghề luật sư (trong đó có 2.367 văn phòng luật sư, 1.661 công ty luật), 12.569 luật sư, khoảng 200 tổ chức tư vấn pháp luật và đông đảo luật gia có kinh nghiệm đã về hưu. Như vậy, số lượng tổ chức, cá nhân tham gia trợ giúp pháp lý so với tổng số nêu trên còn chiếm một tỷ lệ rất khiêm tốn. Do đó, cùng với những điểm mới của Luật Trợ giúp pháp lý năm 2017, dự kiến trong những năm tiếp theo sẽ thu hút được số lượng lớn tổ chức, cá nhân tham gia trợ giúp pháp lý bằng các phương thức khác nhau (đăng ký tham gia trợ giúp pháp lý hoặc ký hợp đồng thực hiện trợ giúp pháp lý).

Nhóm nhiệm vụ để thực hiện các thủ tục hành chính về giải quyết khiếu nại về trợ giúp pháp lý: Như đã trình bày ở trên, việc khiếu nại về trợ giúp pháp lý trong những năm qua hầu như không có. Tuy nhiên, khi xã hội phát triển, trình độ dân trí pháp lý cao lên thì việc khiếu nại, giải quyết khiếu nại có thể tăng lên so với hiện nay. Việc giải quyết

khiếu nại trong hoạt động trợ giúp pháp lý cũng khác so với giải quyết khiếu nại thông thường, đó là khiếu nại đối với các hành vi trong quá trình thực hiện trợ giúp pháp lý (không phải quyết định, hành vi hành chính).

Từ Đại hội IX (năm 2001) đến nay, Đảng ta đã ban hành nhiều Nghị quyết, trong đó đã chỉ rõ những định hướng lớn về hành chính công như: “Tách cơ quan hành chính công quyền với tổ chức sự nghiệp”⁽¹⁾; “tách hệ thống cơ quan hành chính công khỏi hệ thống cơ quan sự nghiệp; phát triển mạnh các dịch vụ công cộng”; “Đặt yêu cầu cải cách thủ tục hành chính ngay trong quá trình xây dựng thể chế, ... chuẩn mực quốc gia về thủ tục hành chính; giảm mạnh các thủ tục hiện hành. Đẩy mạnh việc ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý và điều hành của hệ thống hành chính nhà nước các cấp”⁽²⁾; “đẩy mạnh xã hội hóa đối với cung cấp các dịch vụ công”⁽³⁾. Đặc biệt, Hội nghị Trung ương 5 và Trung ương 6 (khóa XII) đã ban hành Nghị quyết số 10-NQ/TW ngày 3-6-2017 về phát triển kinh tế tư nhân: “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin, hiện đại hoá dịch vụ hành chính công”; Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25-10-2017 một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả: “Chuyển một số nhiệm vụ và dịch vụ hành chính công mà Nhà nước không nhất thiết phải thực hiện cho doanh nghiệp, các tổ chức xã hội đảm nhiệm”. Do vậy, việc xác định nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công nào đủ điều kiện để có thể chuyển giao được cho xã hội đảm nhiệm là một nhiệm vụ rất quan trọng. Nghị quyết số 19-NQ/TW ngày 25-10-2017 về tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập cũng đã đưa ra nhiệm vụ “phân định rõ hoạt động thực

hiện nhiệm vụ chính trị do Nhà nước giao với hoạt động kinh doanh dịch vụ của các đơn vị sự nghiệp công lập"; rà soát để "xác định các dịch vụ sự nghiệp công do ngân sách nhà nước phải bảo đảm, nhất là đối với vùng sâu, vùng xa, vùng đồng bào dân tộc thiểu số, vùng điều kiện kinh tế - xã hội khó khăn".

Hiện nay, việc chuyển hóa các dịch vụ công được thực hiện theo hai cách thức cơ bản, đó là: (1) Nhà nước huy động sự tham gia của các nguồn lực (nhân lực, tài lực) thuộc khu vực ngoài Nhà nước vào cung ứng dịch vụ; (2) Nhà nước từng bước chuyển giao dịch vụ cho các cá nhân, tổ chức ngoài Nhà nước thực hiện. Tuy nhiên, lựa chọn cách thức nào là do khả năng tham gia của xã hội quyết định mà khả năng đó phụ thuộc chủ yếu vào các điều kiện kinh tế - xã hội khách quan ở từng giai đoạn phát triển, không thể tùy thuộc vào ý muốn chủ quan của Nhà nước.

Trong khi đó, đặc thù hoạt động trợ giúp pháp lý là hoàn toàn miễn phí đối với người thụ hưởng, người thực hiện không được nhận bất kỳ khoản thù lao, lợi ích vật chất hoặc lợi ích nào khác từ người được trợ giúp pháp lý (khác với các dịch vụ có thu phí trong các hoạt động y tế, giáo dục, công chứng...). Do vậy, nếu hoạt động trợ giúp pháp lý được thực hiện theo hướng chuyển giao hoạt động trợ giúp pháp lý cho xã hội thực hiện toàn bộ là không khả thi, bởi vì: Khi đó lực lượng xã hội nào sẽ đứng ra đảm nhiệm nhiệm vụ này, liệu có bảo đảm quyền được trợ giúp pháp lý không? Có đáp ứng được nhu cầu trợ giúp pháp lý của xã hội, nhất là ở vùng sâu, vùng xa, vùng có điều kiện kinh tế đặc biệt - khó khăn không? Có bảo đảm chất lượng dịch vụ cung cấp cho người được trợ giúp pháp lý không? Bởi lẽ, các lực lượng xã hội hiện nay có đủ điều kiện cung cấp dịch vụ trợ giúp pháp lý (là các tổ chức hành nghề luật sư, tổ chức tư

vấn pháp luật, luật sư) không phải là lực lượng chuyên thực hiện trợ giúp pháp lý và đây không phải là công việc chính của họ. Hơn nữa, số lượng luật sư so với dân số còn chiếm tỷ lệ thấp, phát triển mất cân đối giữa các khu vực thành thị - nông thôn, miền núi - đồng bằng. Số lượng luật sư chủ yếu tập trung ở các thành phố lớn (như Hà Nội, Hồ Chí Minh, Hải Phòng, Cần Thơ), trong khi đó, một số địa phương ở miền núi, đội ngũ luật sư rất hạn chế (như Lâm Đồng, Bắc Kạn, Điện Biên, Kom Tum, Hà Giang...).

Vì vậy, xác định trợ giúp pháp lý là nhiệm vụ chính trị do Nhà nước giao, Luật Trợ giúp pháp lý năm 2017 đã quy định trợ giúp pháp lý là trách nhiệm của Nhà nước đối với người nghèo và đối tượng yếu thế. Nhà nước phải có chính sách thu hút các nguồn lực thực hiện trợ giúp pháp lý, hỗ trợ, khuyến khích, ghi nhận và tôn vinh các cơ quan, tổ chức, cá nhân tham gia đóng góp cho hoạt động trợ giúp pháp lý. Trong quá trình này, các tổ chức cung cấp dịch vụ trợ giúp pháp lý của Nhà nước vẫn thực hiện việc cung cấp dịch vụ, đồng thời Nhà nước huy động các nguồn lực xã hội, bao gồm nguồn nhân lực xã hội tham gia vào việc cung cấp dịch vụ này và các nguồn tài lực từ các cơ quan, tổ chức, cá nhân khác hỗ trợ hoạt động trợ giúp pháp lý. Do đó, trong lĩnh vực này, chuyển giao cho các xã hội thực hiện không phải là tư nhân hoá và cũng không phải là Nhà nước "khoán trắng", chuyển giao cho xã hội đảm nhiệm hoàn toàn mà chính là đa dạng hóa, xã hội hóa nguồn lực tham gia hoạt động này.

Như đã phân tích ở trên, Nhà nước đã chuyển giao cho xã hội thực hiện một phần và được pháp luật hóa bằng các quy định của Luật Trợ giúp pháp lý năm 2017 và các văn bản hướng dẫn thi hành. Theo đó, việc thực hiện trợ giúp pháp lý hiện nay được áp dụng theo mô hình hỗn hợp

bao gồm Trung tâm trợ giúp pháp lý nhà nước và các tổ chức hành nghề luật sư, tổ chức tư vấn pháp luật và luật sư tham gia trợ giúp pháp lý (bằng hình thức đăng ký tham gia trợ giúp pháp lý bằng nguồn lực của mình hoặc bằng hình thức ký hợp đồng thực hiện trợ giúp pháp lý).

Luật Trợ giúp pháp lý năm 2017 đã giao quyền xác định mức độ tham gia của các lực lượng xã hội vào hoạt động trợ giúp pháp lý cho cơ quan quản lý trợ giúp pháp lý ở địa phương. Bởi lẽ, về bản chất, việc thực hiện trợ giúp pháp lý diễn ra ở các địa phương, mỗi địa phương có nhu cầu cũng như điều kiện và khả năng đáp ứng khác nhau, do vậy sẽ không có “áo khoác chung” cho tất cả các địa phương trên toàn quốc. Theo đó, Luật quy định căn cứ yêu cầu trợ giúp pháp lý và thực tiễn tại địa phương (bao gồm nhu cầu trợ giúp pháp lý, nguồn lực thực hiện và khả năng cung ứng dịch vụ của lực lượng Nhà nước) để xác định mức độ thu hút các tổ chức, cá nhân xã hội tham gia trợ giúp pháp lý.

3. Giải pháp chủ yếu tăng cường chuyên giao thực hiện các nhiệm vụ, dịch vụ hành chính công trong lĩnh vực trợ giúp pháp lý

Thứ nhất, hoàn thiện thể chế, chính sách, cơ chế quản lý và tổ chức cung ứng phù hợp với đặc điểm, tính chất của từng loại hình dịch vụ công, trong đó tính đến đặc thù đối với những dịch vụ là trách nhiệm của Nhà nước. Trong bối cảnh đang xây dựng Chính phủ điện tử, cần ứng dụng mạnh mẽ công nghệ thông tin trong hoạt động trợ giúp pháp lý nói chung và trong quản lý trợ giúp pháp lý nói riêng, nhất là trong việc giám sát, đánh giá chất lượng và hiệu quả trợ giúp pháp lý.

Thứ hai, tiếp tục nâng cao năng lực (kiến thức, kỹ năng, đạo đức nghề nghiệp) thực hiện trợ giúp pháp lý cho người thực hiện trợ giúp pháp lý thông qua các hình thức khác nhau như các lớp tập huấn,...

Thứ ba, tiếp tục nghiên cứu và đổi mới phát huy tốt mọi nguồn lực của xã hội cho hoạt động trợ giúp pháp lý. Có cơ chế ưu tiên, ưu đãi về cơ sở vật chất, kinh phí cho các tổ chức hành nghề luật sư, tổ chức tư vấn pháp luật tham gia trợ giúp pháp lý, nhất là ở vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn. Cần lưu ý trợ giúp pháp lý là một dịch vụ pháp lý không có thu, hoàn toàn miễn phí đối với người thụ hưởng, do đó để tăng cường xã hội hóa hoạt động này thì càng cần thiết phải có cơ chế ưu tiên, ưu đãi để huy động nhiều hơn nữa các tổ chức, cá nhân tham gia. Hỗ trợ tổ chức, cá nhân tham gia trợ giúp pháp lý nâng cao kiến thức kỹ năng nghề nghiệp; tiếp tục nghiên cứu các quy định để đơn giản hóa các thủ tục tham gia, tăng thù lao vụ việc trợ giúp pháp lý để thu hút được ngày càng nhiều tổ chức, cá nhân tham gia thực hiện trợ giúp pháp lý.

Thứ tư, tăng cường, đa dạng hóa các hoạt động truyền thông về xã hội hóa trợ giúp pháp lý để nhiều tổ chức, cá nhân biết đến ý nghĩa nhân văn của hoạt động trợ giúp pháp lý. Tăng cường sự phối hợp giữa các cơ quan quản lý nhà nước về trợ giúp pháp lý với các cơ quan chủ quản của các tổ chức xã hội - nghề nghiệp của luật sư, tổ chức chủ quản của tổ chức tư vấn pháp luật để quản lý hoạt động trợ giúp pháp lý của các luật sư, tổ chức tham gia trợ giúp pháp lý □

(1) *Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội năm 2001-2006* (Đại hội IX của Đảng).

(2) *Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa IX tại Đại hội X của Đảng*.

(3) *Báo cáo đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội 5 năm 2011-2015 và phương hướng, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội 5 năm 2016-2020*.